
A telekommunikációs eszköz használatának gyakorlati kérdései a büntetőeljárásban*

Róth Erika**

Az Országos Bírósági Hivatal elnöke 2018 szeptemberében egy belső projektet indított, amely – többek között – az ún. „távmeghallgatás”¹ széleskörű alkalmazásához szükséges technikai feltételek kialakítását is lehetővé teszi. Ennek „célja, hogy a bíróságok munkáját a XXI. századi követelményeknek megfelelő technikai eszközökkel segítse és megvalósuljon a bírósági tárgyalótermek távmeghallgatásra alkalmas összekötése a nemzetközi szervezetekkel, belföldi társintézményekkel és más bíróságokkal.”² A büntetőeljárás során a távmeghallgatás korábbinál gyakoribb alkalmazásának jogszabályi alapját a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései teremtették meg.

Kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy a projektnek köszönhetően valóban olyan technikai eszközökkel lehetett és lehet a bíróságokat felszerelni, amelyek megfelelnek a kor követelményeinek és a kép- és hangtovábbításon kívül számos más feladat ellátásában is segítséget tudnak nyújtani.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvénybe (a továbbiakban: régi Be.) a hatálybalépése előtti módosítással³ beillesztett rendelkezések alapján ugyan egyes, a törvényben meghatározott esetekben már lehetőség volt a zárcélú távközlő

* A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, *Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban* című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

** Intézeti tanszékvezető egyetemi tanár, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Bűnügyi Tudományok Intézete, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Intézeti Tanszék.

¹ A régi és a jelenleg hatályos Be.-ben is hiába keresnénk a jogintézményt ilyen elnevezéssel. A régi Be. zártcélú távközlő hálózat útján tartott tárgyalásról/ülésről rendelkezett, míg a 2017. évi XC. törvény telekommunikációs eszköz használatáról. A távmeghallgatás a gyakorlatban használt és a szakirodalomban is megjelenő kifejezés.

² <https://birosag.hu/video-projekt>, 2019. augusztus 24. A belföldi társszervek közé a következők tartoznak: büntetés-végrehajtás, bevándorlási hivatalok, rendőrkapitányságok, miniszterelnökség, kormányhivatalok, járási hivatalok.

³ Tárgyalás tartása zártcélú távközlő hálózat útján címmel beiktatta a 2002. évi I. törvény 146. §-a, a nyomozási bíró eljárására vonatkozó rendelkezések körébe pedig ugyanezen törvény 124. §-a, rendelkezve az ülés zártcélú távközlő hálózat útján való megtartásának lehetőségéről. Az 1998. évi XIX. törvény vonatkozó rendelkezéseinek tartalma az új Be. hatálybalépéséig többször változott.

hálózat útján a tanú és – szűkebb körben – a terhelt kihallgatására, de ez meglehetősen nehézkesen működő és kivételes megoldást jelentett.⁴ Alkalmazása a bírósági eljárásra – a nyomozási bíró által tartott ülést is beleértve – korlátozódott és a tárgyalás során csak a kihallgatásra biztosított lehetőséget a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén. Ezzel ellentétben a jelenlegi korszerű technikai megoldásokon alapuló rendszer az eljárási cselekményen törtétek rögzítésére is alkalmas, ezáltal a jegyzőkönyvnél is pontosabban, valóság híven tudja dokumentálni az elhangzottakat. A lehetséges további kiegészítő funkciók – mint például a jegyzetekkel ellátás – tovább könnyíthetik, segíthetik az eljáró hatóságok munkáját.

A módszer költséghatékony és garantálja az eljárásban résztvevők biztonságát, amennyiben arra akár a tanú, akár az eljárásban részt vevő más személyek védelme érdekében szükség van.

Fontos megjegyezni, hogy az összeköttetés nem csak bíróságok között épült ki, hanem más szervezetek keretében is hasonló fejlesztés történt, és további bővítésre is lehetőség van. Ennek eredményeként nem a Be. területére tartozó, de kétségtelenül a korszerű kommunikáció lehetőségét biztosító és a költségekkel, valamint a humánerőforrással való takarékoskodást is eredményező megoldásokról már ma is olvashatunk a szakirodalomban és hallhatunk nem csak a szakmai rendezvényeken, de a napi híradásokban is. Csak néhány példát kiemelve: a büntetés-végrehajtási szervezeten belül a kapcsolattartás (beszélők) kivitelezése⁵, vagy akár a gyorsabb egészségügyi segítségnyújtás⁶ is lebonyolítható a hálózat segítségével.

Számos előnye mellett azonban a bírósági szervezet szereplői számára esetleges kedvezőtlen hatását sem hallgathatjuk el. E körben említhető, hogy – mivel a klasszikus jegyzőkönyvezési feladatok a kommunikációs eszköz használata esetén fölöslegessé válnak – széleskörű alkalmazása esetén kevesebb jegyzőkönyvvezetőre lesz szükség. Ennek a humánerőforrás gazdálkodásban felmerülő problémának a megoldása lehet az, hogy a felszabaduló munkaerőt más feladatok ellátására csoportosítják át. Tekintettel arra, hogy más adminisztratív területeken is megfigyelhető a technikai fejlődés hatása⁷, ez a lehetőség valószínűleg erősen korlátozott.

A másik következmény – amelyről Anglia és Wales vonatkozásában már Nicola Padfield is beszámolt –, hogy akár a bíróságok számának csökkentésére is sor

⁴ „A »táv meghallgatás« múltja és jelene a büntetőeljárásban” címmel erről bővebben írtam. A tanulmány az Erdei Árpád professor emeritus 80. születésnapja alkalmából készülő kötetben fog megjelenni.

⁵ Bogotyán Róbert: Telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, az igazságszolgáltatás és a jogérvényesítés hatékonyságának növelése céljából. *Börtönügyi Szemle*, (2018) 4., 15-25. o.

⁶ Juhász Zsuzsanna: Videokommunikáció alkalmazása a börtönügyben. Tanulmányok Farkas Ákos 65. születésnapja alkalmából. *Miskolci Jogi Szemle*, 2019. 2. különszám, 428-437. o.

⁷ Az elektronikus ügyintézés, az időbeli és térbeli határok nélkül az iratokba betekintési lehetőséget biztosító e-akta, a másolatkészítési feladatok erősen csökkenő volumene, stb. ugyancsak az adminisztratív és kisegítő feladatokat ellátók létszámának csökkenését eredményezheti hosszabb távon.

kerülhet.⁸

Ezúttal elsősorban az eredményeket ismertető bírósági beszámolókra alapozva tekintjük át a rendszer egyéves működését.

1. Az eredmények

A büntetőeljáráshoz kapcsolódóan a következő eljárási cselekmények elvégzése során van lehetőség távmeghallgatásra:

- „különleges bánásmódot igénylő személy részvételével zajló eljárási cselekmény
- fogva lévő személy kihallgatása
- személyi védelem alatt álló vagy Védelmi Programban részt vevő tanú, terhelt jelenlétét igénylő eljárási cselekmény
- nyomozási bíró eljárása (személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések fenntartása és meghosszabbítása tárgyában tartott ülés)
- büntetés-végrehajtási bíró általi eljárások”.⁹

A 2018 szeptemberétől eltelt egyéves időszakban a bíróságok „3163 alkalommal tartottak eddig távmeghallgatást, a rendszert több mint 1100 bíró alkalmazta az eljárási cselekmények során, leggyakrabban a büntetőeljárásokban.”¹⁰ A jelen tanulmány keretei között a büntetőeljárás során foganatosított távmeghallgatásokat vizsgáljuk, így a szabálysértési eljárás alá vont és a polgári eljárás keretében meghallgatott személyekkel, valamint a telekommunikációs eszköz felhasználásával zajló oktatásban érintettekkel nem foglalkozunk a továbbiakban.

Egy-egy új jogintézmény kapcsán nagy jelentőséggel bír a kommunikáció, az, hogy milyen széles körben értesülhet a szakma és a társadalom egy új lehetőség, módszer megjelenéséről. A távmeghallgatással kapcsolatban elmondhatjuk, hogy mind az elektronikus (hír)csatornákon – beleértve a birosag.hu oldal híreit is –, mind az írott sajtóban rendszeresen és nagy gyakorisággal olvashatunk újabb sikertörténetekről és kaphatunk számszerű adatokkal alátámasztott tájékoztatást.

Ezek közül a fejlesztés volumenét jelzi, hogy már 2018 végén 72 tárgyalóterem volt alkalmas a telekommunikációs eszköz útján történő meghallgatásra Magyarországon. Ahogy azt már kb. egy évvel ezelőtt is közzétette az Országos Bírósági Hivatal, ez a fejlesztésnek első ütemét jelenti csupán. A terv az, hogy 2019. év végére 184 bírósági tárgyalóteremben legyen alkalmazható ez a technikai megoldás¹¹, ami a mostani 2,5-szerese. „A bővítés eredményeként a Kúrián,

⁸ Nicola Padfield: Even More Court Closures (Editorial). *Criminal Law Review*, (2018) 5., 351. o.

⁹ Via Video. Távmeghallgatás, kép- és hangrögzítés.

https://birosag.hu/sites/default/files/users/via_video_2018_fuzet_v1_jav3.pdf, 2019. augusztus 24.

¹⁰ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/hamarosan-184-birosagi-targyaloteremben-tarthato-tavmeghallgatás?fbclid=IwAR3wryzID21yOd9V9oDGZ3IHSISDGN9wi1rwRI2zUNdmkZacL5BKEMiirCE>, 2019. augusztus 28.

¹¹ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/hamarosan-184-birosagi-targyaloteremben-tarthato-tavmeghallgatás?fbclid=IwAR3wryzID21yOd9V9oDGZ3IHSISDGN9wi1rwRI2zUNdmkZacL5BKEMiirCE>, 2019. augusztus 28.

minden ítélőtáblán, törvényszéken és járásbírószágon lesz erre alkalmas tárgyalóterem.”¹² Amint korábban már írtuk, ez nem csupán a távmeghallgatást, de a tárgyalótermi kép- és hangrögzítést is lehetővé teszi. A társintézményeknél megvalósuló fejlesztések eredményeként a rendszer használatával 2019. év végére „akár 215 távmeghallgatást és konferenciát lehet egy időben megtartani”.¹³

1.1. A tanúk kihallgatása. Több esetben a tanú néhány perces kihallgatás érdekében nagy távolságról, hosszú időt igénybe vevő utazásra kényszerült, ha az eljáró bíróság nem tartotta megfelelő megoldásnak a megkeresett bíróság útján történő kihallgatását. A távmeghallgatás alkalmazásával a tanú megkímélhető az eljárási szerepével arányban nem álló idő- és költségárfordítástól¹⁴. Így például egy, a Budapest Környéki Törvényszék előtt folyamatban volt eljárásban a rossz anyagi körülmények között élő, ezért az utazás költségeit megelőlegezni sem tudó sértett tanúkenti meghallgatására a Miskolci Törvényszék megfelelő technikai eszközökkel felszerelt tárgyalóterméből került sor.¹⁵

Hasznos lehet a telekommunikációs rendszer útján történő kihallgatás akkor is, ha a tanút büntetés-végrehajtási intézetben tartják fogva. Ez esetben a szállítás megszervezése és esetenként a különleges biztonsági intézkedések miatt felmerülő költségek megtakaríthatók. Ekként egy, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben fogva tartott tanú kihallgatására is távmeghallgatás keretében került sor a Debreceni Törvényszék előtt folyamatban lévő ügyben.¹⁶

A költséghatékonyság leginkább akkor kerül előtérbe, ha külföldi bíróság megkeresése alapján hallgatják ki a tanút telekommunikációs eszköz útján a hazai bíróságokon, illetve, ha a külföldön tartózkodó tanúnak nem kell Magyarországra utaznia azért, hogy a magyar bíróság előtt folyamatban lévő büntetőügyben vallomást tegyen. Így került sor például az Amszterdami Bíróság megkeresése alapján egy emberkereskedelem miatt folyamatban lévő ügyben tanú kihallgatására a Miskolci Törvényszéken.¹⁷

Lehetőséget biztosított a rendszer már olyan meghallgatásra is, amikor három hatóság összehangolt együttműködésének köszönhetően sikerült pénzt és időt megtakarítani a távmeghallgatási rendszer használatával. A Marosvásárhelyi Bíróság egy, a Pálhalmi Büntetés-végrehajtási Intézetben fogva tartott vádlottat kívánt kihallgatni, amelyre a Szolnoki Járásbíróság közreműködésével került sor.

¹² <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/hamarosan-184-birosagi-targyaloteremben-tarthato-tavmeghallgatas?fbclid=IwAR3wryzID21yOd9V9oDGZ3IHSiSDGN9wi1rwRI2zUNdmkZacL5BKEMiirCE>, 2019. augusztus 28.

¹³ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/tavmeghallgatas-ujabb-elismeresben-reszesult-az-oroszagos-birosagi>, 2019. október 24.

¹⁴ Természetesen a tanú útiköltségét az eljáró hatóságok megelőlegezik, de minderre csak a megjelenése után kerül sor. Így az utazás „előfinanszírozása” a tanút terheli.

¹⁵ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/nem-volt-penze-sertettek-hogy-budapestre-felutazzon-tavmeghallgatas>, 2019. augusztus 24.

¹⁶ „A férfi egy másik ügyből kifolyólag már szabadságvesztés büntetését tölti. Az elítéltek pedig fokozott ellenőrzés alatt állnak a büntetés-végrehajtási intézetben, így szállításuk megszervezése és lebonyolítása szintén magas kockázattal jár.” <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/tobb-szaz-kilometert-sporolt-birosag-jol-vizsgazik-hetkoznapokban>, 2019. augusztus 24.

¹⁷ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/miskolcon-hallgatta-ki-tanut-holland-birosag-0>, 2019. augusztus 25.

Ezzel a megoldással „Majdnem 1 nap úton töltött időt, tetemes útiköltséget és jelentős biztonsági kockázatot »takarított meg« 2019. január 21-én a bírósági távmeghallgatás [...]”.¹⁸

Hasonlóan „többszereplős” távmeghallgatást folytattak le egy, a Nyíregyházi Járásbíróság előtt folyamatban lévő büntetőügyben, amikor az egyik tanú és a vádlott két különböző büntetés-végrehajtási intézetben (Állampisztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet és Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön) tartózkodott.¹⁹

1.2. A terheltek kihallgatása. A rendelkezésre álló adatok alapján kiemelendő, hogy a 2018. szeptember – 2019. január közötti időszakban a vádlottak meghallgatására került sor a legnagyobb számban, a tanúk gyakoriság szerint csak a második helyen szerepelnek.²⁰

A büntetés-végrehajtási rendszerben több szempontból is hasznosnak minősíthető a távmeghallgatás. Ahogy a birosag.hu honlapon Veszeli Dániel bv. alezredes nyilatkozatában olvashatjuk, „a végpontoknak köszönhetően az összes intézményben munkaerőt és pénzt tudnak megtakarítani, ugyanis egy előállítás során korábban hetente több száz embert szállítottak. Az új rendszer biztonsági szempontból is sokkal előnyösebb, sőt, a reintegrációt is támogatja, hiszen a fogvatartott nem esik ki sem a munkából, sem az oktatásból, illetve a rendszer kapcsolattartásra is használható.”²¹

2. Néhány külföldi példa

Külföldön a videotechnika alkalmazásával zajló kihallgatások elsősorban a tanú védelme érdekében kaptak helyet a büntetőeljárás keretében, de a fogva tartott terheltek meghallgatásában is egyre nagyobb a szerepet játszanak a telekommunikációs eszközök.

2.1. Anglia – Wales. Eddig az őrizetben lévők meghallgatására, büntetékiszabási szakban történő meghallgatásra használták a videokapcsolatot, amely a rendőrállomásokkal és büntetés-végrehajtási intézetekkel kötötte össze a bíróságokat. A terheltek tárgyalás előtti meghallgatására az 1998. évi Crime and Disorder Act 57. szakasza, míg a büntetékiszabási szakban a videokapcsolat alkalmazására a 2006. évi Police and Justice Act 45. szakasza adott lehetőséget.²²

Úgy tűnik, a szigetországban nem áll rendelkezésre pontos kimutatás a videokapcsolat terheltek bíróság előtti meghallgatása céljára történő alkalmazásáról

¹⁸ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/harmas-videokonferencia-beszelgetesen-hallgattak-ki-vadlottat>, 2019. augusztus 25.

¹⁹ <https://nyiregyhazitorvenyszek.birosag.hu/hirek/20190531/ket-helyszinnel-osszekapcsolva-jol-mukodott-tavmeghallgatás>, 2019. augusztus 25.

²⁰ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/tavmeghallgatasi-rendszer-hasznalata>, 2019. augusztus 25.

²¹ <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/kitunoen-vizsgazik-tavmeghallgatás>, 2019. augusztus 25.

²² Nicola Padfield – Tom Hawker: Sentencing via Video Link (Editorial). *Criminal Law Review*, (2017) 8., 585. o.

a büntetés kiszabási szakaszban. A courtserve.net-en elérhető lista alapján 74 koronabíróságon (Crown Court) egy adott napon a büntetés kiszabásra váró vádlottak 8,5%-át hallgatták meg videokapcsolaton keresztül.²³ Más forrás szerint 2016/17-ben a videokapcsolatot 137 000 esetben használták Angliában és Walesben, ami az előző évhez képest 10%-os növekedést jelent. A magisztrátusi és a koronabíróságokon 500 (a magyar terminológia szerint) végpont volt.²⁴

Az őrizetbe vett terheltek első bíróság előtti meghallgatásának videokapcsolat útján történő lefolytatása az előállítással járó jelentős költség- és időmegtakarítást eredményezett. Emellett flexibilisebbé is vált az eljárás, ami azt jelenti, hogy a bíróságok akár későbbi napszakban is lebonyolíthatják a meghallgatást, így az őrizetbe vétel és a bíróság előtti meghallgatás közötti idő csökkent, továbbá kevesebb fogva tartottnak kellett az éjszakát a rendőrségi fogdában töltenie.²⁵

Amellett, hogy a távmeghallgatás számos haszonnal is járhat, amelyek között a szükségtelen (pontosabban talán azt mondhatnánk, hogy nem feltétlenül szükséges) személyes megjelenések számának redukálását és az eljárási költségek csökkenését említhetjük elsősorban, többen kritikát is megfogalmaztak a videokapcsolat útján történő – elsősorban vádlotti – meghallgatásokkal szemben.

Kétségtelen, hogy olcsóbb lehet a virtuális tárgyalóterem, de veszélyeztetheti a vádlottak tisztességes tárgyaláshoz való jogát.²⁶ Így nehézségekkel járhat a vádlott bizalmas beszélgetése a védőjével, és az, hogy nincs személyesen jelen, hátrányt jelenthet a büntetés kiszabás során is.²⁷ Más forrás is alátámasztja, hogy azok a vádlottak, akikkel szemben videokapcsolat alkalmazásával szabtak ki büntetést, súlyosabb szankciókra számíthatnak. Az eltérés viszonylag csekély, de kimutatható azon vádlottakkal összehasonlítva, akik személyesen jelentek meg a bíróságokon. Így a videokapcsolat alkalmazásával „jelen lévők” 3%-kal nagyobb valószínűséggel kapnak szabadságelvonással járó (custodial) büntetést és 3%-kal kevésbé valószínű, hogy közösségi büntetést (community penalty) szabnak ki velük szemben.²⁸ További hátrányt jelent a terhelt szempontjából, hogy egy felmérés szerint az igazságszolgáltatás különböző szereplőinek (bírók, ügyvédek, pártfogó felügyelők, vádlottak) 58%-a úgy gondolja, hogy a terhelt számára nehezebb megérteni, mi történik és részt venni az eljárásban, ha videokapcsolatot vesznek

²³ Nicola Padfield – Tom Hawker: i.m. 585. o.

²⁴ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29.

²⁵ <https://www.gov.uk/government/news/how-video-hearings-are-speeding-up-court-cases>, 2019. augusztus 29.

²⁶ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29.

²⁷ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29.

²⁸ Hivatkozik M. Terry – S. Johnson – P. Thompson: Virtual Court Pilot Outcome Evaluation (Ministry of Justice, December, 2010) értékelésére Nicola Padfield – Tom Hawker: i.m. 585. o. A teljes anyag elérhető a https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/193633/virtual-courts-pilot-outcome-evaluation.pdf címen. A terhelti jogok érvényesülése és az eljárási garanciák szempontjából a kutatás későbbi szakaszában még vizsgáljuk a távmeghallgatást.

igénybe.²⁹ Nem hagyható figyelmen kívül az a vélemény sem, hogy a videokapcsolat alkalmazása csökkenti a terheltek büntető igazságszolgáltatási rendszer iránti tiszteletét.³⁰

A videokapcsolat felhasználásának következő lépését jelentheti, hogy a program következő szakaszában megvalósulhat a távoli meghallgatás azon formája, amikor a védő az irodájából beszél a büntetés-végrehajtási intézetben lévő ügyfelével és a bíróságon tartózkodó bíróval.³¹

2.2. Németország. Németországban – miként számos más országban – elsősorban a tanú védelme érdekében vált szükségessé a videotechnika alkalmazása. Az audiovizuális eszközök használatát az 1998.IV.30-i tanúvédelmi törvény tette lehetővé 1998. december 1. napjától.³² Ezt megelőzően azonban már alkalmazták a videotechnikát. Amint arról Ábrahám Márta is beszámol, a Mainzi Törvényszék 1995 májusában gyermekkorú tanúkat már hallgatott ki ilyen módon. A szomszédos helyiségeket telefonon kapcsolták össze és a tárgyalóteremben kivetítették a másik helyiségben folyó kihallgatást. Ez a megoldás azonban vitát váltott ki, amelynek főbb pontjait a következőkben lehet röviden összefoglalni:

- megengedhető-e a kihallgatás ilyen formája?
- nem sérti-e a közvetlenség elvét?
- a tanács elnöke helyettesíthető-e a tárgyalóteremben, míg a szomszédos helyiségben a tanút kihallgatja?³³

Bármennyire is vitás volt a Mainzi Törvényszéken alkalmazott eljárás, az kétségtelen, hogy megindította azt a folyamatot, amelynek eredményeként az említett tanúvédelmi törvény rendelkezései szerint a tanú vallomásának audiovizuális eszközzel történő rögzítésére és a tanú videokapcsolat útján történő kihallgatására egyaránt lehetőség van. A szabályozás célja az volt, hogy megkíméljék a tanút az ismételt kihallgatástól vagy attól, hogy találkozzon a terhelttel.³⁴ A német büntetőeljárás törvény (StPO) ma már nem csak a tanú védelme érdekében, de számos más okból is lehetőséget biztosít a tanú és a terhelt kihallgatására vagy a szakértő meghallgatására audiovizuális kapcsolat igénybevételével.³⁵

²⁹ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29. A megkérdezettek további, a terhelt szempontjából jelentős hátrányokat is említettek.

³⁰ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29.

³¹ <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-system-says-report>, 2019. augusztus 29.

³² Ábrahám Márta: A német tanúvédelmi törvény, különös tekintettel a videotechnika alkalmazására a büntetőeljárásban. *Jogtudományi Közöny*, 2001. július-augusztus, 321. o.

³³ Ábrahám Márta: i.m. 321. o.

³⁴ Sylvia Frey: Victim Protection in Criminal Proceedings. The Victim's Rights to Information, Participation and Protection in Criminal Proceedings. In: *123rd International Senior Seminar Visiting Experts' Papers*. 65. o. https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No63/No63_11VE_Frey1.pdf, 2019. október 24.

³⁵ Lásd többek között: StPo. Section 58b., 118a., 168e., 233., 247a., 462.

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stpo/englisch_stpo.html, 2019. október 24.

2.3. Amerikai Egyesült Államok. A tanúvédelem körében az USA-ban is elsőként a gyermek tanúk kímélete érdekében vált lehetővé a „kétoldalú, zárt televíziós lánc segítségével”³⁶ történő kihallgatás. Emellett akkor is „televíziós kihallgatásra kerül sor, ha a bíróság attól tart, hogy a sértett nem fog tudni vallomást tenni, akár félelmében, akár mert a terhelt vagy védője olyan magatartást tanúsít, amelyik megzavarná.”³⁷ Ez esetben még szintén a bíróság épületében, de más helyiségben foglal helyet a tanú és az érdekében eljáró kijelölt személy és kölcsönösen látják egymást a tárgyalóteremben és az elkülönített helyiségben helyet foglaló eljárási szereplők.³⁸ Az USA-ban, mint az angolszász jogrendszeren alapuló más eljárási rendszerekben is, fontos követelmény, hogy a vádlottnak joga van ahhoz, hogy a vád tanúival szembesüljön (confrontation rule), így a zártláncú televízió útján történő kihallgatás is felvetett alkotmányossági aggályokat.³⁹ A módszert először 1983-ban, Texas államban alkalmazták, majd egyre több állam – eltérő feltételekkel – adott lehetőséget a tanúknak, elsősorban az áldozatok ilyen módon történő kihallgatására.⁴⁰

Ugyanakkor már korábban alkalmaztak zártláncú televíziós eszközöket a kisebb súlyú bűncselekmények⁴¹ miatt indult eljárások fogva tartott terheltjeinek tárgyalás előtti bírósági meghallgatása során.⁴² Ezen a meghallgatáson a vád közlésére kerül sor és a terhelt dönthet, hogy bűnösnek vallja-e magát. Ha igen, a bíró nyomban kiszabja a büntetést. Amennyiben tagadja a bűnösségét, akkor vagy fenntartják a letartóztatását vagy óvadék ellenében – néha enélkül – szabadlábra helyezik.⁴³ Az eljárás szereplői – szerepüktől függően – eltérően értékelték a módszer hasznosságát.⁴⁴

A bemutatott amerikai modell kapcsán említést érdemel, hogy az előzetes letartóztatásról való döntés bírósági hatáskörbe utalása folytán a rendőrségi szállítási feladatok megszaporodásából adódó problémák egy részének megoldására hazánkban is felmerült egy hasonló szabályozás kialakításának igénye.⁴⁵

3. A jövő

Az Országos Bírósági Hivatal távlati terveiben szerepel „minden tárgyalóterem távmeghallgatásra, valamint tárgyalótermi kép- és hangrögzítésre alkalmas

³⁶ Kertész Imre: A tanú védelemre szorul. *Magyar Jog*, (1993) 4., 196. o.

³⁷ Kertész Imre: i.m. 196. o.

³⁸ Kertész Imre: i.m. 196. o.

³⁹ Ábrahám Márta: i.m. 322. o.

⁴⁰ Ábrahám Márta: i.m. 322. o.

⁴¹ Többségében a hazai terminológia szerinti szabálysértéseknek megfelelő súlyú cselekmények.

⁴² Kertész Imre – Bócz Endre: A letartóztatási meghallgatás zártláncú televíziós rendszer segítségével. *Rendészeti Szemle*, (1991) 9., 12. o.

⁴³ Részletesebben lásd Kertész Imre – Bócz Endre: i.m. 12. o.

⁴⁴ Lásd erről Kertész Imre – Bócz Endre: i.m. 13. o.

⁴⁵ „Ezeknek az adatoknak a birtokában vetődött fel az a gondolat, hogy egy zártláncú televíziós kapcsolat kiépítése Budapesten, a BRFK vizsgálati osztálya és a Pesti Központi Kerületi Bíróság között a jelenlegi eljárási rend rengeteg hátrányát küszöbölne ki.” Kertész Imre – Bócz Endre: i.m. 14. o.

eszközzel való felszerelése.”⁴⁶

A további fejlesztések alkalmat adnak arra, hogy bővüljön a tanúnak nem csupán védelmét, de kíméletét is jelentő meghallgatások száma, s a fogva lévő terheltek és tanúk szállításának lebonyolításával járó költség és idő is megtakaríthatóvá válik. A távmeghallgatás szerepe már ma is jelentős a büntetés-végrehajtási bíró előtt folyó eljárásban is.⁴⁷

Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagynunk a távmeghallgatás terén hosszabb időre visszanyúló tapasztalatokkal rendelkező országokban felmerült kritikákat sem, s ha lehet, mások kárán tanulva meg kell előzni, hogy hasonló problémák hazánkban is felmerüljenek.

⁴⁶ <https://birosag.hu/video-projekt>, 2019. augusztus 24.

⁴⁷ „A bíróságokon a távmeghallgatási eszközök legjelentősebb felhasználási területe a büntetőeljárások, azon belül is a nyomozási bírói, valamint a büntetés-végrehajtási ügyek.” <https://birosag.hu/hirek/kategoria/birosagokrol/birosagok-mintegy-2700-alkalommal-hasznaltak-video-rendszert>, 2019. november 13.